

Kiasma

27 · 2005 vol. 8

Nykytaiteen uusi haaste
Banaalia ja arkipäiväistä – vai onko?
URB-tähtenä Storm
TeatteriNYT!

Virallisen taiteen reunamilla ja sen ulkopuolella kukoistavaa taidetta on kansainvälisesti jo pitkään tutkittu ja esitelty laajoissa näyttelyissä ja sille on rakennettu omia museoita. Suomessa valokeilaan on noussut erityisesti ITE-taiteena tunnettu nykykansantaide. Kiasman *Omissa maailmoissa* -näyttely esittelee laajasti outsider-taidetta, nyt nykytaiteen näkökulmasta.

Nykytaide kohtaa uuden haasteen

Museot yleensä ja tässä tapauksessa Kiasma luovat viitekehyksen kaikelle, mitä niissä esitetään. Samalla ne muokkaavat käsityksiä siitä, mitä pidetään taiteena. Omissa maailmoissa -näyttelyssä käydään vuoropuhelua nykytaiteen instituution ja nykytaiteen kentän ulkopuolella tapahtuvan taiteen välillä. Tämän keskustelun kautta nostamme esiin oleellisia kysymyksiä nykytaiteen luonteesta, käytännöistä ja mahdollisista rajoituksista sekä laajemmin myös taiteen määrittämisestä. Samalla pyrimme avaamaan niitä ennako-oletuksia, jotka määrittävät taidetta.

Kuvataidetta ei enää voi tarkastella puhtaana saarekkeena, johon muut ilmiöt eivät vaikuta. Rajat taiteen ja populaarikulttuurin välillä ovat hämärtyneet, taiteilija kohtaa mainosten ja joukkotiedotusvälineiden visuaalisen maailman siinä missä korkeakulttuurisen perintönsäkin. Taiteen tekemisessä on kysymys maailman luovasta havainnoinnista, jopa luovasta hulluudesta, joka ehkä kahlitsemattomimmin tulee esiin juuri taidemaailman ulkopuolella työskentelevien taiteessa.

Kun toinen taide, johon Art Brut ja nykykansantaide kuuluvat, on kansainvälisesti jo saavuttanut vakiintuneen aseman, Suomessa esiinmarssi on alkanut vasta muutama vuosi sitten ITE-projektin myötä. Mittavassa Maaseudun Sivistysliiton organisoimassa projektissa kartoitettiin suomalaista kansantaidetta – itse tehtyä elämää – ja tuotiin tämä taide myös yleisön nähtäväksi.

Nyt olemme uuden haasteen edessä. Omissa maailmoissa -näyttely sitoo toisen taiteen nykytaiteen kontekstiin ja asettaa suomalaisen nykykansantaiteen rinnakkain kansainvälisen outsider-taiteen kanssa. Lopputulos on yhdistelmä mielikuvitusta, oivaltavaa huumoria ja fantasiaa, mutta myös terävänäköistä yhteiskuntakritiikkiä, eristyneisyyttä ja universaalia maailmantuskaa.

Olemme saaneet näyttelyn suojelijaksi Tasavallan Presidentti **Tarja Halosen**, jonka persoona esiintyy mm. Kiasman eteen sijoitettavassa kookkaassa teoksessa. Myös muita näyttelyn teoksia sijoitetaan Kiasman edustalle kaupunkilaisten ihasteltavaksi. Oman lisänsä tuo Maaseudun Sivistysliiton ja Kaupungin rakennusviraston kanssa yhteistyössä ideoitu Töölönlahden ITE-veistospuisto.

□ **Tuula Karjalainen**
museonjohtaja

Edvin Hevonkoski:
Tarja Halosen
muotokuva

Rakkaalla ilmiöllä on monta nimeä: outsider art, itseoppineiden taide, art brut, nykykansantaide... Suomalaisilla on tarjottavanaan tähän kansainväliseen nimilistaan ihan oma lisänsä, ITE-taide, joka tulee sanoista 'itse tehty elämä'. – Eurooppalaiset asiantuntijat sanovat, että suomalainen ITE-taide on outsider-taiteen kentällä omaperäistä ja selvästi muista poikkeavaa, kuvailee Maaseudun Sivistysliiton kulttuuritoimenjohtaja **Liisa Heikkilä-Palo**.

Elämäniloa ITE-taiteesta

Liisa Heikkilä-Palo on yksi Kiasman ja Maaseudun Sivistysliiton Omissa maailmoissa -näyttely toteuttajista. Näyttely on maassamme ensimmäinen näin laajamittainen kansainvälinen outsider-taiteen näyttely. Siihen on koottu teoksia monesta eurooppalaisesta kokoelmasta, mikä antaa kotimaiseen ITE-taiteeseenkin aiempaa syvempää heijastuspintaa.

PUSKARADIOTYÖTÄ

Mutta ennen kuin Omissa maailmoissa -näyttelyn kaltainen suurhanke oli mahdollinen, piti ITE-taide ensin löytyä. 1990-luvun Suomessa nykykansantaidetta ei ilmiönä tunnustettu eikä edes käsitteenä käytetty.

– Kansantaide oli Suomessa pitkään lähinnä musiikkia ja tanssia. Visuaalinen puoli miellettiin vain traditionaaliseksi käyttötaiteeksi, muistelee Heikkilä-Palo. Vierailuni Lausannen Musee de l'Art Brutin muutti kaiken. Silmäni aukesivat kertaheitolla, kun tajusin, mistä outsider-taiteessa oli kysymys. Ymmärsin, että jos eurooppalaisilla on omat taiteen marginaali-ilmionsä, täytyy myös meillä olla vastaavat tuntemattomat alueet.

Oli aika nostaa vaiettu taidemuoto esille. Maaseudun Sivistysliitto ryhtyi metsästämään suomalaisen nykykansantaiteen tekijöitä.

– Käynnistimme nykykansantaiteilijoiden kartoitus-työn. Oli aloitettava ihan alusta, ja mietimme konsteja, miten ihmeessä tekijät voitiin löytää. Tiesimme, ettei lehti-ilmoittelulla löydy mitään. Tämän takia jaoimme mm. ilmiöntokortteja, joissa kehoitettiin ilmoittamaan meille, jos naapuri tai ystävä oli nykykansantaiteen tekijä.

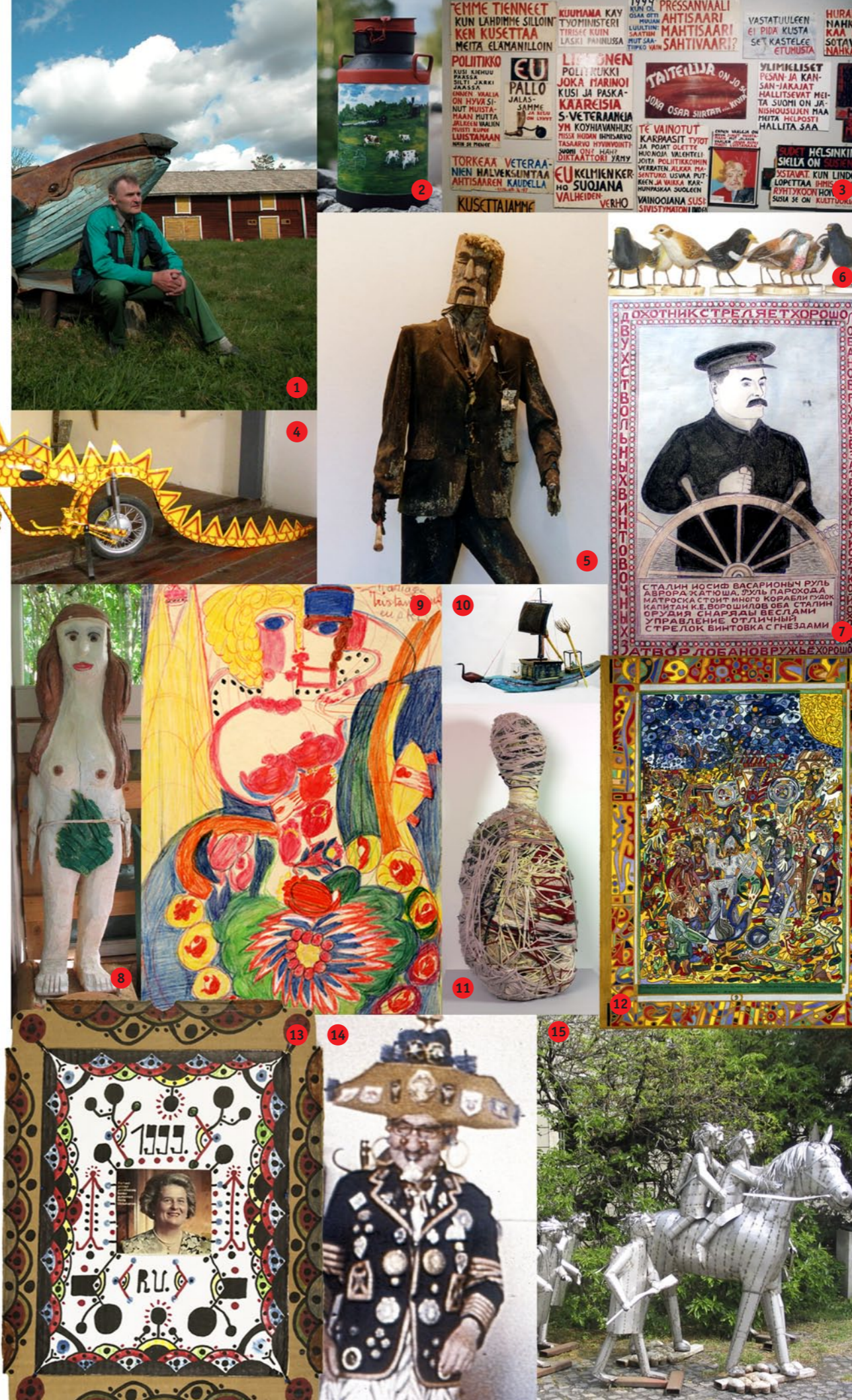
“Pinsettityön” tuloksena saatiin kerätyksi noin kolmesataa taiteilijanimeä sekä luoduksi runsas kuva-arkisto, kansainvälinen asiantuntijaverkosto ja aktiivinen ITE-taiteen julkaisu- ja näyttely-toiminta.

– Olen hirmuisen iloinen ja ylpeä siitä, että työ, joka ei silloin näkynyt missään kantaa nyt hedelmää. Tämä on ollut hauskin elämäni projekteista. Se on tuottanut valtavasti iloa. Nyt muutkin voivat siitä iloita kuin me.

Kiasman näyttely on silti vain välietappi Maaseudun Sivistysliiton ITE-taiteen työssä. Yhtenä unelmana on löytää kokoelmille ja arkistolle pysyvä koti, oma museo.

– Jos saisin määrätä, ottaisin Kiasman edustalla olevat makasiinit itselleni ja perustaisin siihen museon, naurahtaa Heikkilä-Palo.

– Jos saisin määrätä, ottaisin Kiasman edustalla olevat makasiinit itselleni ja perustaisin siihen museon, naurahtaa Heikkilä-Palo.

Omissa maailmoissa – Toinen taide
14.5.–21.8. Viides ja 4. kerros

Omissa maailmoissa -näyttelyssä on 300 teosta lähes 50 nykykansantaiteilijalta. Näyttely on toteutettu yhteistyössä Maaseudun Sivistysliiton kanssa. Näyttelyarkkitehtuurin on suunnitellut lavastaja Ralf Forsström. Näyttelyä tukevat Ranskan kulttuurikeskus, Itävallan suurlähetystö ja Pro Helvetia, Arts Council of Switzerland.

Yleisöpastukset su klo 15 ja ke klo 18. Museolipulla.

Keskusteluoppaat paikalla ti klo 10–16, ke-to, la-su klo 12–18 ja pe klo 14–20.

Kotimaiset taiteilijat

Työne Esko (Kokkola), (15) Edvin Hevonkoski (Vaasa), Martti Hömppi (Siuro), Enni Id (Padasjoki), Johannes Ivakko (Lahti), Rikhard Koivisto (Kauhajoki), (1) Alpo Koivumäki (Kauhajoki), Mauri Korhonen (Suonenjoki), (6) Viljo Luukkainen (Riihimäki), Petri Martikainen (Kemiö), (8) Väinö Oja (Paimio), Timo Peltonen (Korpilahti), Jorma Pihl (Sauvo), (13) Ilmari Salminen (Petäjävesi), (5) Johannes Setälä (Karjalohja), Kaarina Staudinger-Loppukaarre (Savonlinna), (4) Seppo Suomensyrjä (Villähde), (2) Maija Takkinen (Rantasalmi), (10) Jussi Tukiainen (Kerimäki), (3) Ensio Tuppurainen (Vekaranjärvi)

Kansainväliset taiteilijat

Allain Bourbonnais (Ranska), Simone le Carré-Galimard (Ranska), Nek Chand Saini (Intia), Thérèse Contestin (Ranska), (9) Aloïse Corbaz (Sveitsi), Janko Domsic (Ranska), Johann Fischer (Itävalta), Willem van Genk (Hollanti), Madge Gill (Iso-Britannia), Chris Hipkiss (Iso-Britannia), (7) Aleksandr Lobanov (Venäjä), Francis Marshall (Ranska), (12) Reinhold Metz (Saksa), Edmond Morel (Ranska), Michel Nédjar (Ranska), Joël Négri (Ranska), Jano Pesset (Ranska), Giovanni Battista Podestà (Italia), (14) Vahan Poladian (Ranska), Emile Ratier (Ranska), Albert Sallé (Ranska), (11) Judith Scott (Yhdysvallat), Oswald Tschirtner (Itävalta), Scottie Wilson (Iso-Britannia), Adolf Wölfli (Sveitsi), Roza Žarkih (Venäjä)

KUVAT: Eryck Abecassis, Archives de la Collection de l'Art Brut, Lausanne; Pierre Battistato, Collection l'Art Brut, Lausanne; Veli Granö; Jean-Noël Montagné, kuvat ovat copleyleft eli vapaasti kaikkien käytettävissä. Tilaukset jnm@rom.fr; Museum of Outsider Art, Moscow; Sylviane Pittet & Olivier Laffely, Collection l'Art Brut, Lausanne; Marja Sakari; Sanni Seppo; Jussi Tukiainen; Elina Vuori

Osin makasiinien nurkanvaltaus onnistuu jo tänä kesänä. Omissa maailmoissa -näyttelyn yhteyteen Töölönlahdelle Maaseudun Sivistysliitto rakentaa ITE-taiteen veistospuiston. Alueelta saavat paikkansa esimerkiksi ne monumentaaliset taideveistokset, jotka eivät Kiasman museosaleihin mahduisi.

”LIITERIPICASSOT”

Eurooppalaisen art brut -taiteen juuret ovat usein vaikeiden henkilöhistorioiden sävyttämiä ja monesti työt ovat karuissa elämäntilanteissa syntyneitä. ITE-taiteen Suomi-historia ei ole aivan samankaltainen: kotimaista nykykansantaidetta leimaa tekemisen into ja ilo sekä halu muovata elämänpiiri itsetehdyksi ja omannäköiseksi.

— Kysyin kerran yhdeltä kainuulaiselta teki-jältä, miten on mahdollista että häneltä syntyy näin paljon teoksia, Heikkilä-Palo muistelee. Kainuulainen vastasi, että ”jos niitä on syntynyt, johtuu se siitä että televisiosta tulee niin huonoa ohjelmaa. Voin tehdä pitkää päivää liiterissä aamusta iltaan.” Liiteripicasson työt loppuivat vasta puoli yhdeksän tv-utusiin.

Liiteritaiteilu liittyy ITE-taiteen tiiviisti maalauskulttuuriin. Edellyttävähän esimerkiksi ITE-taiteen tutuimmat maamerkitkin, valtavista puunrungoista veistetyt karhu-mesikammenet ympärilleen pihaa ja avaruutta, jota ei kaupungeista löydy. Maaseudun Sivistysliitto ei silti sulje kaupunkilaisia ITE-aatteen ulkopuolelle.

— ITE-taiteilijat ovat aivan loistavaa porukkaa, itsetuntoisia, rohkeita ja elämänmyönteisiä. Taidemuotona ilmiö puhuttelee kaikenikäisiä. Joka ikinen ihminen saa siitä iloa ja positiivista energiaa. Me tarvitsemme sitä.

JOKAISEN OIKEUS LUOVUUTEEN

Jokaisen oikeus luovuuteen ei silti ole Suomessa aivan itsestään selvä asia. Toukokuun lopulla saapuu Kiasmaan nimekäs joukko kansainvälisiä puhujia seminaariin, jonka yhtenä teemana on luovuuden ja mielen terveyden välinen suhde.

— Konferenssi on tärkeä, sillä myös meillä on suljettuja laitoksia, joissa taideterapian osuus on liian vähäinen. Laitoksissa on erittäin luovia henkilöitä, joilla ei ole

mahdollisuutta ilmaista itseään. Uskon vakaasti, että ihminen voi elää hienoa elämää, jos vain saa toteuttaa itseään.

□ Riikka Haapalainen

Timo Peltonen

VEIKO GRANU

■ Omissa maailmoissa – Toinen taide: historiaa ja tulevaisuuden näkymiä 24.–26.5. Kiasma-teatteri

Maaseudun Sivistysliiton järjestämässä kansainvälisessä seminaarissa käsitellään mm. taiteen ja mielen terveyden yhteyttä. Ohjelmassa on kansainvälisten asiantuntijoiden luentoja, filmejä ja paneelikeskusteluja. Seminaariohjelma www.msl.fi, ilmoittautumiset ja lisätiedot leena.suominen@msl.fi

ITE-veistospuutarha Töölönlahden kukkatarhassa

ITE-veistospuutarhassa Töölönlahdella esitellään reilut parikymmentä itseoppinutta nykykansantaidelijaa eri puolilta Suomea. He ovat miehiä, joilla pysyy käsissä saha, puukko ja hitsauslaitteet, osa tekijöistä on mukana myös Omissa maailmoissa -näyttelyssä Kiasmassa. Veistospuiston toteuttaa Maaseudun Sivistysliitto ja kuraattorina toimii taiteilija Ilkka-Juhani Takalo-Eskola. Helsingin kaupungin rakennusvirasto ja puisto-osasto toteuttaa alueelle loistokkaan kukkatarhan.

Omissa maailmoissa myös kirjana

Omissa maailmoissa -kirja esittelee Suomessa vähän tunnettuja toisen taiteen klassikoita. Kirjassa pohditaan luovuuden, terveyden ja taiteen suhteita sekä avataan reittejä nykykansantaidelijoiden ja eri tavoin eksentristen ihmisten kiehtovaan kuvalliseen maailmaan. Kirjan on toimittanut Arja Elovirta ja sen on kustantanut Maahenki. Kirja on saatavilla mm. Kiasma-kaupasta hintaan 42 euroa.

Petri Martikainen

JAAANUS HEINLA

■ NÄKÖKULMA

Luovuuden pakottomuus

Kun taidemaailmaan tuodaan outsider-taiteen kaltainen ilmiö, joka vaatii entistäkin henkilökohtaisempaa osallistumista ja ennakkoluulottomuutta, katsoja ei voi paeta näiden teosten intensiteettiä kulttuuristen viittausten leikkikentälle. Vastanottajalla ei myöskään ole täydellistä tulkinnanvapautta, kun hän kohtaa esimerkiksi mielisairaiden tekemää taidetta. Outsider-taide on kuitenkin vastaanottajien taidetta, sillä on enimmäkseen katsojan vastuulla, syntykö alkuperäisestä monologista vuoropuhelu.

Toisin kuin suuri osa outsider-taiteesta nykykansantaidetta, joka ammentaa esimerkiksi populaarikulttuurista, sallii katsojan jatkaa teoksissa ehdotettua leikkiä ja kehitellä ideoita eteenpäin. Kekseliäisyys, usein

huumori ja oivaltamisen ilo ovat sekä tekijän että katsojan jaettavissa.

Outsider-taidetta ei oikeastaan voi tulkita irrallaan tekijöidensä elämästä tai siitä näkökulmasta, että tekijät ovat taidemaalman valtavirran ulkopuolelta. Siksi outsider-tekijöiden elämäkerrat ovat tärkeitä. Suhteutamme näkemämme tekijän elämäkertaan ja joudumme hyväksymään virheet ja liioittelut, joita emme hyväksyisi ammattitaiteilijoilta. Teokset eivät elä omaa elämäänsä, vaan tekijänsä elämää. Ne ovat vastahakoisia paljastamaan kaikkia merkityksiään, vaikka näyttävätkin melkein kiusallisen vilpittömiltä.

Outsider-taide – etenkin pääasiassa mielisairaiden tekemä art brut – ei yleensä viittaa oman maailmansa ulkopuolelle. Sen sijaan outsider-taiteilijat avaavat ikkunoita, joista voimme kurkkia sisälle inhimilliseen psyykeen ja ’toiseen’ sosiaaliseen todellisuuteen. Jokaisella tekijällä

on oma tarinansa ja siksi jokainen teos on uusi ikkuna yhteen erityiseen sieluun.

Outsider-tekijöillä on usein tekemisen pakko, vimma saada paperi täyteen. Nykykansantaidelijat puolestaan eivät oikein osaa olla jouten, mitään tekemättä. Sekä outsider-taide että nykykansantaidetta ovat sukua sellaiselle nykytaiteelle, jossa olennaista on toiminta sinänsä, tekemisen prosessi. Nykykansantaideteelle on luonteenomaista lähiympäristön muokkaaminen: Ite Tehdään Elinympäristö, ITE. Muut outsider-tekijät puolestaan luovat omia mielenmaailmojaan vailla ulkoista suorituspakkoa. Näiden tekijöiden ei tarvitse täyttää kenenkään ulkopuolisen odotuksia, ei edes yleisön, muusta kulttuuri- ja taide-maailmasta puhumattakaan. Olennaista on omaehtoinen toiminta, mitä ihailemme ’puhtaana luovuutena’. Katsojan näkökulmasta outsider-tekijöiden ja nykykansantaidelijoiden töissä on luomisen vapautta ja pakottomuutta, joka on syntynyt toi-

minnan itsetarkoituksellisuudesta, kiireetömyydestä, onnistumisen ilosta ja siitä, ettei virheitä pelätä, koska ei ole tarpeen osoittaa osaamistaan. Tekijät omistautuvat luovuudelle täysin riippumatta siitä, onko heillä yleisöä vai ei.

Nykytaiteilija korvaa joskus taiteellisen tuotteen pelkällä prosessin esittelyllä korostaakseen vaikkapa taiteen tekemisen fyysisyyttä tai hän voi ottaa kantaa esimerkiksi totuttuihin taiteen tekemisen tapoihin. Taiteilija myös suunnittelee prosessin etukäteen ja analysoi sen jälkeen päin. Hän esittää prosessin taidemaalman arviotavaksi. Taiteilijaa jännittää, millaisen vastaanoton hänen teoksensa saavat. Sitä vastoin outsider- tai art brut -tekijää ei ehkä kiinnosta luomistyönsä tulevaisuus; luominen itsessään riittää hänelle. Hän voi jopa tuhota aikaa vaatineen työnsä, vaikka on puurtanut sen parissa määrätietoisesti. Ammattitaiteilija haluaa kommunikoida sanomaansa kanssaihmisille,

mutta nykykansantaidelija tai joku muu outsider-tekijä tulee sen sijaan kuvanneeksi luomistapahtumaa.

Yksi ammattitaidetta ja outsider-taidetta yhdistävä tekijä on omaperäisyys tai ainakin pyrkimys siihen. Sen sijaan harrastajataiteilijat ihailevat ja jäljittelevät korkeakulttuurista taidetta ja sen perintöä; he tavoittelevat taiteen kaltaisuutta ja saavat mielihyvää oman taitonsa kehittämisestä. Osittain siksi harrastajataide ja outsider-taide ovat eri asioita. Jälkimmäinen haastaa harrastajat suverenilla luovuudellaan.

Meillä länsimaissa on vielä puutteellinen traditio tarkastella ja eritellä muuhun kuin vakiintuneeseen ja perinteiseen taidekulttuuriin kuuluvia visuaalisia ilmiöitä. Siksi outsider-taiteen, art brutin ja nykykansantaideteiden näkemykset eroavat paljonkin taideyleisön tai taideammattilaisten vastaanottotavoista. Laajemmassa mielessä outsider-taide ei myöskään ole mikään

yhtenäinen ilmiö, sillä erilaisille teoksille on yhteistä ainoastaan sopeutumattomuus kulttuurin valtavirtojen muoteihin ja käytäntöihin. Onko tämä sitten taidetta lainkaan? Kun jokin uusi ilmiö kolkuttaa taidemaalman portteja, se antaa syyn tarkistaa, mitä oikeastaan pidämme taiteena ja miksi. Taiteen rajoja ei voi etukäteen tarkasti määritellä, vaan ne määritellään tilannekohtaisesti, esimerkiksi Kiasman Omissa maailmoissa -näyttelyn ja sen saaman vastaanoton myötä.

□ Helena Sederholm

Professori,
Taideteollinen korkeakoulu

Simone le Carré-Galimard

LA FABRLOSERE ART HORS-LES-NORMES - ART BRUT, DIOC

Banaalia, arkipäiväistä, ehkä tylsääkin – vai onko?

”Arjen murtumia -näyttelyä kootessamme olen pohtinut mitä arjella tarkoitetaan”, intendentti **Marja Sakari** kertoo Kiasman uudessa äänioppaassa ja jatkaa ”yleensä arki käsitetään meille kaikille yhteisenä jokapäiväisyytenä, eräänlaisena välttämättömänä pahana. Viattomilta tuntuvat käsitteet kuten ’arkielämä’ tai ’tavalliset ihmiset’ sisältävät usein valmiin oletuksen jaosta meihin ja muihin. Mielellään ajattelee että minä haluan olla erityinen, en vain tavallinen arkinen ihminen. Muut olkoot arkisia ja tavanomaisia!”

◀ Miklos Gaál: Construction site (Rakennustyömaa), 2002

Juha-Pekka Inkinen: Pitkä ja kaunis ystävyys: Punainen huone, 1987–2003

Näyttelyn teokset siis kertovat arjesta ja samalla muuttavat niitä käsityksiä, joita meillä siitä on. Teokset kehottavat katsomaan toisin omaa maailmaamme – ehkä katsomalla toisin arkeamme ne auttavat meitä oman ympäristömme ja historiamme ymmärtämisessä.

”Suhtaudumme helposti jokapäiväiseen arkeemme ikään kuin se olisi jotain negatiivista, kaikille yhteistä jaettavaa ikävää. Arki yhdistyy työhön ja puurtamiseen. Näemme arjen ankeana aherruksena. Näin ajateltuna arkielämä koostuu lähinnä huolista ja murheista ja vaikeuksista ja velvollisuuksista” Sakari sanoo.

Arjen murtumia – nykytaide ottaa kantaa Kiasman kokoelmissa -näyttelyn nimessä kantaaottavuus edellyttää asioiden toisin näkemistä ja uudelleen katsomista. Ilman käsitysten ja ennalta määrittyvien mallien murtumisia emme voi nähdä toisin.

Murtumilla viitataan siihen yhteiskunnalliseen arvomaailmojen ja elämän olosuhteiden murtumiseen, joiden todistajina me kaikki olemme. Auschwitz, syyskuun 11. ja tapaninpäivänä maailmaa järkyttänyt tsunami muodostuvat taitekohdiksi, joiden yhteydessä puhutaan niitä edeltäneestä ja jälkeisestä ajasta. Myös taiteessa käsitykset ja ajatukset murtuvat – eivät kuitenkaan tyhjiössä vaan yhteydessä ajassa liikkuviin ajatuksiin ja yhteiskunnallisiin tapahtumiin – siis arkeen.

MAHDOLLISUUKSIEN ARKI

Voisiko arjesta kuitenkin ajatella myös toisella tapaa, latautumisen paikkana ja elämän makuisena arkena, joka antaa meille uusia voimia, luovan mahdollisuuden ja tyydytyksen tunteen onnistuneesta jokapäiväisestä elämästä? Voiko taide toimia arjen tylsyyden ja turhuuden murtajana, ymmärryksen välineenä.

Voisiko arjen ’ikävässä’ ja sen tuttuudessa olla myös luovuuden ja uuden lähtökohta? Nyky-yhteiskunnassa, jossa vain nuoret ja kauniit tuntuvat pärjäävän, voi taide paljastaa ajan ja elämäntilanteiden tai viattomuuden ’todelliset’ ihmiskasvot. Samalla teokset kysyvät eikö todellinen kauneus piile juuri tämänkaltaisessa yksilöllisyydessä, elämän jäljissä?

Taide voi tuki tarjota – varsinkin itse tehtynä terapiana – lepoetkiä arjen rutiineissa. Taide on kuitenkin myös paljon muuta. Sen kautta voidaan puretua kysymyksiin, jotka tekevät ihmisen arjesta sietämätöntä. Siinä mielessä se antaa välineitä arjen ymmärtämiseen ja vaikeiden elämäntilanteiden käsittelemiseen. Taiteen tarjoama kokemus ja kohteeseen samaistuminen edellyttävät pysähtymistä, ajattelua, aktiivista oivaltamista myös herättämällä ristiriitaisia tunteita. Tässä taide poikkeaa helposta viihteestä.

Karin Sander: Pétur Arason, 1999

PETRI YRINÄN/KKA

Jukka Lehtinen: Amorphophallus Titanum, 2003

ARKI JA TAIDE

”Olen sitä mieltä, että ankea käsitys arjesta on mahdollista murtaa. Ajatuksia arjesta voi laajentaa katsomalla tutuksi käynnyttä elämää toisin, esimerkiksi jonkun toisen ihmisen näkökulmasta. Tavanomaisen elämämme ja ympäristömme tarkastelu, näkökulmaa vähänkin muuttamalla, johtaa oivalluksiin ja oppimiseen. Näkökulmien löytämisessä taide tulee apuun” väittää Marja Sakari äänioppaassa.

Taide voi siis kertoa arjesta, se voi saada inspiraationsa arjen tapahtumista tai se voi olla kriittinen suhteessa ihmisten arkeen. Taide ottaa myös edelleen kantaa meitä ympäröivän yhteiskunnan tapahtumiin ja ilmiöihin ja siten suhteutuu elämäämme. Tai se voi tarjota levähdystaukoja kiihkeärytmiselle työn täyttämälle arjelle. Taide on myös pakopaikka tai se tuottaa illuusioita paremmasta ja siedettävämmästä arjesta. Teokset sekä ovat arkea että sen ylittäviä. □

ARJEN MURTUMIA

Nykytaide ottaa kantaa Kiasman kokoelmissa
2.4.–27.11., 2. ja 3. krs

Kirja

Kiasman kokoelmanäyttelyistä tuotetut näyttelykirjat valaisevat näyttelyiden teemoja sekä nostavat esiin nykyaiteen keskeisiä kysymyksiä. Arjen murtumia -näyttelykirjan keskiössä on arjen ja taiteen suhde useista eri näkökulmista tarkasteltuna.

Näyttelykirja on runsaasti kuvitettu 130-sivuinen neliväripainos. Kirjan ovat toimittaneet Marja Sakari ja Eija Aarnio. Toimituskuntaan kuuluvat lisäksi Erkki Berndtson, Tuula Karjalainen ja Leena-Maija Rossi. Graafinen suunnittelu Timo Vartiainen.

Saatavana Kiasma-kaupasta sekä Valtion taidemuseon verkkokaupasta osoitteesta www.fng.fi Hinta on 34 euroa.

Ääniopas

Monissa maailman suurissa taidemuseoissa voi näyttelyvieras vuokrata itselleen äänioppaan, mukana kannettavan ja kuunneltavan nauhurin. Arjen murtumia -kokoelmanäyttelyyn käsikirjoitettu ääniopas tuo nyt tämän palvelun myös Kiasman yleisölle. Ääniopas tarjoaa tietoa ja näkökulmia esillä oleviin taideteoksiin. Lisäksi opas tarjoaa mahdollisuuden kulkea kokoelmakierros kuunnellen Marja Sakarin mietteitä arjen ja nykyaiteen monimuotoisesta liitosta.

Äänioppaan käyttöä ja sisältöä testataan kesän aikana. Siksi sen käyttö on ilmaista – toivomme kuitenkin, että äänioppaan kuulijat vastaisivat käyttäjäkyselyyn kierroksen jälkeen. Suomen, ruotsin tai englanninkielisen äänioppaan saa lainaksi henkilölisyydistusta vastaan.

Taiteilijat

Eija-Liisa Ahtila, Martti Aiha, Tuija Arminen, Kari Cavén, Henrik Duncker, Maria Duncker, Eva & Adele, Maria Friberg, Miklos Gaál, Sigurdur Gudmundsson, Hulda Hákon, Ilkka Halso, Mia Hamari, Annika von Hausswolff, Jussi Heikkilä, Heli Hiltunen, Gun Holmström, Jari Huhta, Irmeli Hulkko, Niilo Hyttinen, Petri Hytönen, Heini Hölttä, Juha-Pekka Inkinen, Anna Jermolaewa, Ulla Jokisalo, Arne Jämsä, Martti Jämsä, Jan Kaila, Marja Kanervo, William Kentridge, Jukka Korkeila, Hannele Kumpulainen, Harri Larjosto, Jukka Lehtinen, Henrietta Lehtonen, Jaako Niemelä, Fanni Niemi-Junkola, Pekka Niskanen, Mari Rantanen, Aurora Reinhard, Torsten Renqvist, Nina Roos, Raffael Rheinsberg, Pipilotti Rist, Catarina Ryöppy, Paavo Rabinä, Ari Saarto, Karin Sander, Sanna Sarva, Igor Savchenko, Santiago Sierra, Jari Silomäki, Mari Slaattelid, Kari Soinio, Pekka Syrjälä, Pasi Tammi, Antoni Tàpies, Eeva Tiisala, Jaan Toomik, Gintautas Trimakas, Elena Valiukaite-Mikolaitiene & Nomedas Urboniene, Anu Tuominen, Yrjö Tuunanen, Marianna Uutinen, Oliver Whitehead, Darius Ziura

Hannele Kumpulainen:
Kaksi vuotta, 1996

PETRI YRINÄN/KKA

Vahian Poladian
(Erick Abeccasis Archives de la Collection de l'Art Brut, Lausanne)

► Kiasma- kalenteri

▶ Näyttelyt

Enni Idin mökki Padasjoella

OMISSA MAAILMOISSA

– Toinen taide

14.5.–21.8. Viides ja 4. krs

Näyttely esittelee teoksia lähes 50 suomalaiselta ja kansainväliseltä outsider-taiteilijalta. Viime aikoina ns. outsider-taide tai itseoppineiden taide – toinen taide on herättänyt lisääntyvää kiinnostusta myös Suomessa. Tämä omiin oloihinsa taide maailman reunamille jätetty taide ilmentää hämmästyttävää kädentaitoa, vallatonta fantasiaa, älyllistä oivaltavuutta ja huumoria, mutta myös yhteiskuntakritiikkiä, tuskaa ja eristäytyneisyyttä. ▶ s. 2

Yleisöopastukset su klo 15 ja ke klo 18. Museolipulla.

Keskusteluoppaat paikalla ti klo 10–16 ja ke–to, la–su klo 12–18 sekä pe klo 14–20.

Kansainvälinen seminaari 24.–26.5. Kiasma-teatteri

Maaseudun Sivistysliiton järjestämässä kansainvälisessä seminaarissa *Omissa maailmoissa – Toinen taide: historiaa ja tulevaisuuden näkymiä* käsitellään mm. taiteen ja mielenterveyden yhteyttä. Ohjelmassa on kansainvälisten asiantuntijoiden luentoja, filmejä ja paneelikeskusteluja.

Avoimet luennot ti 24.5. klo 13–16.30. Vapaa pääsy.

Konferenssi ke 25.5. klo 10–17 ja to 26.5. klo 9.30–18.

Osallistumismaksu 100 e.

Seminaariohjelma www.msl.fi, ilmoittautumiset ja lisätiedot leena.suominen@msl.fi

ITE-veistospuutarha Töölönlahden kukkapuutarhassa

Töölönlahdella esitellään yli 20 itseoppinutta nykykansantaiteilijaa eri puolilta Suomea. Veistospuiston toteuttaa Maaseudun Sivistysliitto ja kuraattorina toimii taiteilija Ilkka-Juhani Takalo-Eskola. Helsingin kaupungin rakennusvirasto ja puisto-osasto toteuttaa alueelle loistokkaan kukkatarhan.

▶ TYÖPAJAT

Tehdään täyteen

Kuinka monta paperinpalaa jaksat piirtää tai kirjoittaa täyteen? Työpisteessä Kiasman 4. kerroksen sillalla voit osallistua kollektiiviteoksen toteuttamiseen. Pajaopas on paikalla ti–pe 17.–20.5. klo 10–16 ja ti–pe 24.–27.5. klo 10–16. Teosta voi täytellä myös itsenäisesti aukioloaikoina. Museolipulla, alle 18-vuotiaille maksuton.

Lintu vai kala?

Miltä näyttäisi Kiasman oma eläintarha? Miltä sen asukit näyttäisivät ja missä ne asuisivat? Tule työskentelemään kesäkurssille Kiasman Pajalle. Kesäkurssit 7.–9.6. klo 10–13, 7–10-vuotiaille, ja 14.–16.6. klo 10–13, 11–14-vuotiaille. Kurssille mahtuu 15 osallistujaa ja se on maksuton. Ilmoittautuminen molemmille kursseille pe 27.5. mennessä.

Valtikka

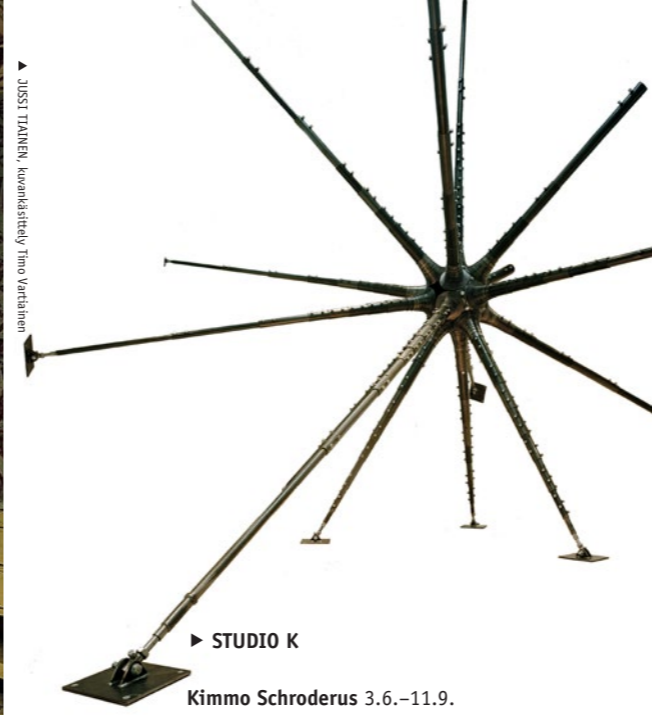
Valtikka on nonstop-työpaja lapsille, nuorille ja aikuisille Kiasman takapihalla. Tule tekemään oma valtikka kierrätysmateriaaleista tai osallistu yhteisen toteemipaalun tekemiseen.

Ke 25.5. klo 18–20, la 28.5. klo 14–16 ja su 29.5. klo 14–16. Nonstop-pajaan ei tarvitse ilmoittautua etukäteen. Paja on maksuton, tutustuminen näyttelyyn museolipulla.

Lisätietoja ja ilmoittautuminen: Kalle Hamm (09) 1733 6513, kalle.hamm@kiasma.fi

▶ JUSSI TAINEN, kuvankestely Timo Vartiainen

VEIJI GRANÖ

▶ STUDIO K

Kimmo Schroderus 3.6.–11.9.

Kuvanveistäjä Kimmo Schroderuksen veistokset liittyvät arkipäivän peruselementtien oivaltavaan käsittelyyn. Hän rakentaa teräksestä kappaleita, jotka ylittävät kuvanveiston kolmiulotteisuuden rajat. Schroderuksen suurikokoinen teos *Laajentuja* (2004) ottaa haltuunsa Studio K:n korkean näyttelytilan pitkine teräsrakenteineen, jotka kasvavat rakenteen keskiosasta. Teoksissaan Schroderus hyödyntää samanaikaisesti sekä arkkitehtuuria että käsin tehdyn muotokieltä.

▶ Kontti

Pia Tikka 10.6.–21.8.

Pia Tikan teos *Obsessio* kuvaa väkivallan emotionaalaisia seurauksia: väkivallan teko ei rajoitu vain satutettuun yksilöön vaan myös yksilön ympäristö vahingoittuu. Nuori nainen Emmi on töissä itsepalvelupesulassa, jonne vieras mies Henrik tulee sisään. Elokuva mittailee toisilleen vieraiden Emmin ja Henrikin välistä emotionaalista tilaa. Obsessio on generatiivinen elokuvallinen installaatio, joka tuottaa laajennettua elokuvalista kokemusta. Rooleissa nähdään näyttelijät Maria Järvenhelmi, Matti Onnismaa ja Maija Junno.

PERKA MUSTONEN

▶ Kiasma-teatteri

URB05

27.7.–7.8.

URB05 on nuorille suunnattu urbaanin taiteen festivaali, joka keskittyy kaupunkikulttuurin ilmiöihin. URB-festivaalin tanssia, rytmiä, riimiä, ja musiikkia sisältäviä esityksiä nähdään mm. Kiasma-teatterissa, kulttuurikeskus STOA:ssa sekä elokuvateatteri Andorrassa. Festivaalin keskiössä ovat tuttuun tapaan kotimaiset ja kansainväliset huippunimet kuten Storm (Saksa) ja Grupo de Rua de Niterói (Brasília). ▶ s. 16 www.urb.fi

▶ Kokoelmat

HANNU KARJALAINEN/KKA

Anna Jermolaewa: 3' Hengissäselviämisyritys, 2000

ARJEN MURTUMIA – Nykytaide ottaa kantaa Kiasman kokoelmissa

2.4.–27.11., 2. ja 3. krs

Kiasman seitsemäs kokoelmanäyttely *Arjen murtumia – Nykytaide ottaa kantaa Kiasman kokoelmassa* osoittaa että taide on edelleen poliittista, vaikka se ei toisikaan sanottavaansa esiin suoraviivaisena julistuksena. Poliittisten iskulauseiden sijaan kantaaottavuus kietoutuu arjen kuvaukseen ja ihmisen lähiympäristön tarkasteluun. Näyttelyn kotimaisten ja kansainvälisten taiteilijoiden teokset avaavat meille arjen moninaisuutta ja ottavat samalla kantaa yhteiskunnallisiin ja yleisinhimillisiin kysymyksiin. ▶ s. 8

Yleisöopastus

pe klo 18.

Vapaa pääsy.

Ääniopas

Äänioppaasta kuulet tietoa Arjen murtumia -näyttelyn teoksista ja teemoista.

Kävijät saavat lainaksi MP3-soittimen ja kuulokkeet. Ääniopas on maksuton kokeilu. Kerro mitä pidit!

▶ Tulossa

ENSIN VALTAAMME MUSEOT

10.9.–20.11. Viides ja 4. kerros

Näyttely jatkaa Kiasma-teatterin urbaanin festivaalin teemoja visuaalisen kulttuurin parissa. Vuosittain järjestettävä URB-festivaalin tapaan näyttely liikkuu taiteen ja populaarikulttuurin välimaastossa. Ensin vallataan museot koostuu erilaisista visuaalisista ilmiöistä ja kulttuurisista poluista ja pyrkii lähestymään nuorten taiteilijoiden näkökulmasta nuoruutta. Näyttelyssä luodaan tilaa nykytaiteen ja urbaanien taiteiden kohtaamiselle, minkä lisäksi aihetta lähestytään myös dokumenttien ja keskusteluiden muodossa. Taidelaitos muuttuu erilaisten ilmiöiden näyttämöksi. ▶ s. 23

Tunteella ladattuja tiloja

ARS 06:ssa nähtävät teokset ovat merkityksiltään monitasoisia, yllätyksellisiä ja perinteisiä kauneuskäsityksiä haastavia. Useissa teoksissa on voimakas tunnelataus tai hätkähdyttävää visuaalista dramatiikkaa, monia uusia tarinoita synnyttäviä tulkinnan mahdollisuuksia.

Mette Edvardsen: Private Collection

ESSI HURME

Kiasma-teatteri

TeatteriNYT! 11.–15.5.

TeatteriNYT! luo kohtaamispaikan nykyesityksille ja nykyteatterille, jotka jäävät perinteisen teatterin ulkopuolelle. Tapahtuma avaa keskustelua teatterin merkityksestä ja tulevaisuudesta sekä taiteellisen teatterin tilasta ja niistä keinoista, joilla teatteri uudistaa itsensä. ▶ s. 18

OHJELMA

Keskiviikko 11.5.

- 14 Teatterin raunioilla -kirjan julkistamistilaisuus
- 18 TeatteriNYT! Utopia-puheenvuoro
- 19 Zarathustras Onkel (Tanska): We come in Peace yleisökeskustelu esityksen jälkeen
- 22 Todellisuuden tutkimuskeskus: Helsinki by Night

Torstai 12.5.

- 18 TeatteriNYT! Utopia-puheenvuoro
- 19 Mette Edvardsen (Norja): Private Collection yleisökeskustelu esityksen jälkeen
- 22 Todellisuuden tutkimuskeskus: Helsinki by Night

Perjantai 13.5.

- 13 Teatteri Venus: Mielenliikutyksiä
- 13 Terike Haapoja & työryhmä: Diakronia ajan valvomisesta
- 22 Todellisuuden tutkimuskeskus: Helsinki by Night

Lauantai 14.5.

- 12 Teatteri Venus: Mielenliikutyksiä
- 13 Keskustelutilaisuus
- 16 Quo vadis, demo
- 18 TeatteriNYT! Utopia-puheenvuoro
- 19 Nälkäteatteri: Toisissa tiloissa yleisökeskustelu esityksen jälkeen

Sunnuntai 15.5.

- 19 Nälkäteatteri: Toisissa tiloissa

Nälkäteatteri: Toisissa tiloissa

Ensiesitys 14.5.

Muut esitykset 15., 18., 20., 21., 22.5.

Toisissa tiloissa on esitysprojekti, joka liikkuu kokeellisen teatterin, tanssin ja kuvataiteen välillä vyöhykkeellä. Projekti käynnistyi keväällä 2004 Helsingissä ja se kokoaa yhteen joukon suomalaisia, vaihtoehdoisen teatterin piirissä kunnostautuneita tekijöitä, joiden yhteisenä haluna on etsiä uusia syitä ja muotoja esiintyjän ja yleisön kohtaamiselle. ▶ s. 18

Koollekutsuja: Esa Kirkkopelto

Työryhmä: Ira Aartelo, Janne Björklöf, Heikki Herva, Aune Kallinen, Elina Kilku, Paula Miettinen, Mimosa Pale, Matti Simola, Kaisa-Liisa Tuominen, Sami Vehmersuo, Milja Sarkola, Yrjänä Sauros, Petri Taipale, Ilona Valkonen
Liput 6/5 euroa.

► Info

OPASTUKSET

Keskusteluoppaat

Keskusteluoppaat ovat paikalla ti klo 10–16, ke–to, la–su klo 12–18 ja pe klo 14–20.

Yleisöopastukset

Arjen murtumia -kokoelmanäyttelyyn pe klo 18
Opastukset vaihtuviin näyttelyihin ke klo 18 ja su klo 15.

Ruotsinkielinen yleisöopastus kuukauden ensimmäinen sunnuntai klo 12.

Tilattavat opastukset

Opastuksia voi tilata kokoelmanäyttelyyn ja vaihtuviin näyttelyihin.

Opastustilaukset ma–pe klo 9–12

p. (09) 1733 6509.

Hinnat arkisin 55 e, sunnuntaisin 68 e.

Opastuskielet ovat englanti, ruotsi, ranska, saksa, viro, venäjä.

KIASMA

Mannerheiminaukio 2, 00100 Helsinki.
Avoimna ti 9–17, ke–su 10–20.30, ma suljettu.
Pääsymaksu 5,50/4 e, alle 18-vuotiaat ilmaiseksi.
Perjantaisin klo 17–20 vapaa pääsy.
Kiasma-teatterin liput produktiokohtaisesti.
Info (09) 1733 6501, info@kiasma.fi

www.kiasma.fi

Liity maksuttomalle Kiasmail-postituslistalle, niin saat tietoa Kiasman ohjelmistosta omaan sähköpostiosoitteeseesi.

Kiasma on liikkumisesteetön. Opaskoirat ovat tervetulleita. Lipunmyynnissä ja teatterissa on tele/induktiosilmukka.

Nykytaiteen museo Kiasma kuuluu Valtion taidemuseoon.

Muutokset mahdollisia.

KIASMA-KAUPPA

Näyttelyluettelot, kirjoja, lehtiä sekä Kiasma-tuotteita myytävänä Kiasma-kaupassa.
Avoimna ti 9–17, ke–su 11–19.
p. (09) 1733 6505.

CAFÉ KIASMA

Kahvilavärintola kesäterasseineen palvelee museovieraita katutasossa.
Avoimna ti–la 10–22, su 10–21,
p. (09) 1733 6504.

KIASMAN YSTÄVÄT

Lisätietoja yhdistyksen toiminnasta
p. (09) 1733 6595.

Kiasman kansainvälinen suurnäyttely tulee tarjoamaan moniulotteisen tulkinnan 2000-luvun taiteen tavoista käsitellä meitä ympäröivää maailmaa ja esittää erilaisia mahdollisia todellisuuksia. Näyttelyn keskeisiä teemoja ovat ajassamme vallitsevat arvot ja ihanteet, tahtomme hyvään ja kykymme pahaan, mutta myös taiteen kyky tarjota lohtua ja koskettavia elämyksiä, todellisia pieniä ihmeitä.

KOKONAISVALTAINEN KOKEMUS

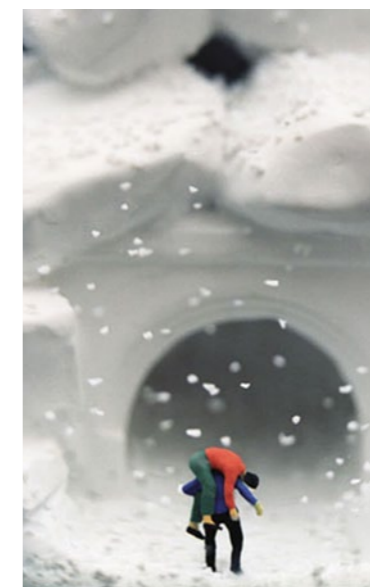
Näyttelyn sisäinen vuoropuhelu on monensuuntaista. Teoksissa pohditaan esimerkiksi suhdetta taiteen historiaan sijoittamalla nykypäivän tapahtumia taidehistoriasta tuttuun kuvastoon. Myös nykytaiteen suhde perinteisiin kädentaitoihin, teknologiaan ja mediakuvastoon sekä luonnonympäristöön nousee esiin useiden taiteilijoiden teoksissa.

ARS 06 luo tilaisuuden tutkia nykytaiteen vaihtelevia kerronta- ja ilmaisutapoja niin yksilöllisten kuvamaailmojen kuin kokonaisvaltaisempien tila- ja aistikokemusten kautta. Pyrkimyksenä on monin eri tavoin lähestyttävissä oleva kokonaisuus, joka mahdollistaa keskittyneen, keskustelua virittävän ja mieleen jäävän näyttelyelämyksen.

Monet teokset avaavat mahdollisuuden pienoismaailmojen tarkkailuun ja yhteiskunnan rakenteiden pohtimiseen. Esimerkiksi **Walter Martin** ja **Paloma Muñoz** kääntävät teoksissaan katseen sisäänpäin, suljettujen mikromaailmojen tarkkailuun. He sijoittavat lumen peittämiin maisemiin kohtauksia elävästä elämästä iloine ja murheineen. Hahmot kampailevat omassa eristäytyneisyydessään, pyrkien selviytymään parhaansa mukaan hankalissa olosuhteissa. Teos teokselta näistä episodeista kasvaa laajempi näkymä ihmisen moraaliseen tilaan, maailmaan, joka ei aina ole järjellä hallittavissa. Amerikkalaispanja-

Monika Sosnowska, The Room, 2004

Walter Martin & Paloma Muñoz: Traveler 051 Night, 2003, yksityiskohta

lainen taiteilijapari on osuvasti käyttänyt ikuisen talven metaforaa, joka on erityisen tuttu meille suomalaisille.

ILLUUSIO TILASTA

Yksi ovi ARS 06:een avautuu puolalaisen **Monika Sosnowskan** taiteessa. Hänen teostensa lähtökohtana on ihmisen suhde ympäröivään tilaan ja sen kautta syntyviin fyysisiin ja psyykkisiin kokemuksiin. Usein teoksissa on kapeneva käytävä tai umpikujaan päätyvä sokkelo, pienenevien ovien sarja tai perspektiiviharhan luoma illuusio tilan mittasuhteista.

Sosnowska soveltaa oivaltavalla tavalla julkisiin tiloihin ja moderniin arkkitehtuuriin viitettäviä elementtejä osaksi intiimiä, yksityistä tilaa. Teosten viileä ulkoasu kätkee sisälleen latautuneita merkityksiä, joita katsoja voi tulkita oman kokemusmaailmaansa ja aistien muistin pohjalta.

ARS 06 -näyttelyyn Sosnowska valmistaa uuden installaation. Taiteilija saapuu syksyllä Kiasmaan tutustumaan rakennuksen arkkitehtuuriin ja suunnittelee vierailun perusteella tulevan projektinsa.

□ Jari-Pekka Vanhala

ARS 06 20.1.–27.8.2006

ARS 06 -näyttelyn sisältöjä tukee ja laajentaa runsas ARS-ohjelmisto, johon kuuluu mm. seminaareja, työpajoja ja luentoja sekä Kiasma-teatterissa nähtäviä esityksiä. Näyttelyyn valitut taiteilijat julkistetaan syyskuussa 2005.

Storm

DIRK KORELL

Eurooppalaisen break-tanssin ensi polvea

Monen suomalaisen break-harrastajan unelma täyttyi, kun saksalainen b-boy -legenda Storm piti hiihtoloman aikana työpajan subURB-kursseilla. Jatkoa on luvassa, kun kesän URB-festivaalissa nähdään Stormin *Solo 4 Two*. Siinä hän tanssii pitkin yksityisten ja yhteisten muistojen Berliiniä – ja ottaa mittaa itsestään.

Storm aloitti break-tanssin 1980-luvun alussa. Ensi innoitus kulki Saksaan amerikkalaisen television ja elokuvan kautta. Vaikutteita otettiin yllättävistäkin lähteistä kuten smurffi- ja Roger Rabbit -animaatioista. Vuosikymmenen puolivälissä muoti-ilmiö tyrehtyi. Jäljelle jäi muutama sissi, joka halusi kehittää b-boyingia (break-tanssikulttuuria). Storm oli yksi heistä. Hän lähti ystävineen etsimään, ketä muita Euroopassa oli jäljellä.

– Kävimme mm. Sveitsissä, Ranskassa ja Belgiassa. Tulimme Helsinkiinkin vuosina 1987 ja -88, mutta emme kyllä tavanneet yhtään b-boyta. Matkasta jäi kuitenkin hyvät muistot. Esiinnyimme spontaanisti laivamatkalla ja rautatieasemalla saavuttaen suurta suosiota – ja mukavasti taskurahaa!

Storm tanssi 90-luvulla muun muassa New Yorkissa GhettoOriginal-ryhmässä ja innostui muistakin hip hop -tanssityyleistä (popping ja locking). Samaan aikaan kansainvälinen break-kenttä vakiintui:

– B-boying tapahtumat kasvoivat kasvamistaan. Enää ei ollut kysymys ohimenevästä muoti-ilmiöstä, vaan b-boyingista oli tullut vakavasti otettavaa kulttuuria ja iso osa meidän elämäämme. Tänä päivänä hip hop on kaikkien saavutettavissa internetin ja videoiden kautta, mutta mielestäni sen kulttuurinen aspekti on vaarassa hävitä. Monet ihmiset näkevät meidät jälleen vain osana uudelleen nousevaa trendiä.

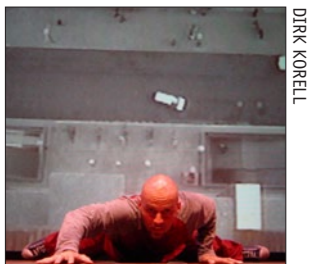
Storm on uransa aikana esiintynyt hyvin erilaisissa ympäristöissä. Hän kertoo nauttivansa päästessään levittämään tietoa tanssimuodostaan ja olemaan vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa.

– Breikin takana on oma vahva dynamiikka ja filosofia, mitä voi esittää missä tahansa. Esiinnyin ensimmäisen kerran teatteritilassa jo vuonna 1992, mutta olen tanssinut edelleen myös hip hop -jameissa ja kadulla. Katuteatteri on mainio tapa testata, miten uudet ideat toimivat yleisön edessä. Sehän on maailman vaikein teatterimuoto: Ensin on saatava ohikulkijat kiinnostumaan, jäämään paikalle ja vasta lopuksi voi kerätä palkkionsa.

Eri paikoissa esiintymiseen tarvitaan kuitenkin aina oma asennoituminen:

– Olen oppinut, että missä ikinä tanssitkaan on sinun tultava yhdeksi sen ympäristön kanssa, jossa olet. On selvää, että eri yleisöt katsovat teoksia erilaisin silmin. Jos tätä ei ota huomioon, näkyy se automaattisesti yleisön palautteessa. Tärkeintä esityksessä on tehdä siitä yleisölle kiinnostava. Toisaalta esiintyminen ei ole minulle enää pelkkää yleisön viihdyttämistä, vaan haluan myös synnyttää dialogia. Haluan katsojien käyttävän aivojaan ja osallistuvan. Toivon myös heidän poistuvan teatterista hymy naamallaan. En halua tuoda tummaa draamaa näyttämölle ja lähettää yleisöä kotiin näkemään painajaisia. Olen enemmän huumorin kannalla, mutta haluan samanaikaisesti kyseenalaistaa ja mennä aiheissani syvälle. Kauheinta olisi, jos teokseni jäisivät tasolle ”ihan lahjakasta ja kivaa tanssia”.

□ **Jonna Strandberg**

DIRK KORELL

URB05 27.7.–7.8.

Stormin lisäksi URBiin lennätetään brasilialainen Grupo de Rua de Niterói, joka esittää kolme **Bruno Beltrão** tanssiteosta. Beltrao ottaa töissään etäisyyttä hip hopin traditioon ja lähestyy katutanssin kieltä tuoreista näkökulmista. Hän etsii tanssiin uusia sisältöjä ja lukutapoja, joiden vaikutteet tulevat mm. käsitetaiteesta ja filosofiasta. Mukana on ripaus itseironiaa.

Lisäksi URBissa nähdään totuttuun tyyliin kotimaisia urbaanin taiteen huippuja ja nousevia tähtiä.

www.urb.fi

TeatteriNYT!

TeatteriNYT! -tapahtuma kokoaa yhteen esitystaiteen tekijöitä ja luo luontevan kohtaamispaikan yleisölle ja nykyteatterille.

Esitykset liikkuvat kokeellisen teatterin, kuvataiteen, performanssin, taiteen ja teorian rajoilla. Ne kyseenalaistavat teatterin olettamuksia läsnäolosta, näyttelijäntyöstä, tekstistä, työtavoista, esittämisestä ja yleisön roolista. Tärkeää ei ole itse esitys, vaan siitä syntyvä vuoropuhelu. Tapahtuman ohjelmisto keskittyy nykytaiteen uusiin suuntauksiin ja kokeellisen esitystaiteen esittelyyn. TeatteriNYT! toimii myös keskustelun avajana. Tekijät, tutkijat ja alan ammattilaiset keskustelivat nykyesityksistä, teatterista ja niistä keinoista, joilla teatteri uudistaa itsensä.

VIERAITA POHJOISMAISTA

Tanskalainen **Zarathustras Onkelin** *We come in Peace* perustuu **Orson Wellesin** kuunnelmaan *The War of the Worlds*. Ryhmä rakentaa Helsingistä pienoiskaupungin näyttämölle, joka esityksen aikana tuhotaan. Pienoiskaupungin perusmuotona on kuunnelma, jonka muotoa häiritään äänimaailmalla, tanssilla ja luennolla. Soolossaan **Private Collection** norjalainen **Mette Edvardsen** muuttaa arkipäiväisiä esineitä ja niiden muotoja luoden tilan ja ajan ulkopuolella olevan maailman.

18 Kiasma

KIRKKOPELTO JA NÄLKÄTEATTERI

Esa Kirkkopellon ja Nälkäteatterin *Toisissa tiloissa* koostuu sarjasta kollektiivisia harjoitteita, jotka suoritetaan yleisön läsnä ollessa. Teatteri Venuksen demo *Mielenliikutuksia* (työnimi) yhdistää esitys- ja kuvataidetta, esityksen ohjaajana, suunnittelijana ja käsikirjoittajana on **Marja Silde**. Todellisuuden tutkimuskeskuksen *Helsinki by Night* kuljettaa katsojat bussilla eri puolille Helsinkiä. Esityksessä näyttämö on bussin ulkopuolella ja esitys bussin sisäpuolella. **Terike Haapojan** *Diakronia eli ajan valvomisesta* on live-installaatio, jatkuva-kestoinen esitys, jossa yleisö voi liikkua tilassa ja siitä pois. Esitys rakentuu kolmesta erillisestä pienoisesityksestä ja installaatiosta.

TeatteriNYT! -tapahtuma
Kiasma-teatterissa 11.–15.5.
Ohjelma s. 14, Kiasma-kalenteri.

“Vaikka *Toisissa tiloissa* -esitysprojekti poikkeaa taiteellisesti Nälkäteatterin päälinjasta, kotimaisten klassikoiden sovituksista, on lopputuloksessa silti jotakin samaa positiivista naiiviutta ja puhdas-henkisyyttä kuin teatterin muissa esityksissä”, kuvailee projektin koollekutsuja, ohjaaja ja filosofian tutkija **Esa Kirkkopelto** Kiasma-teatterissa nähtävää esitystä sähköposti-haastattelussa.

Riisuttu

estetiikka ja työskentelytapa vapauttavat keskittymään olennaiseen

Miksi juuri Nälkäteatteri?

Nälkäteatterissa kieltäydytään monista semmoisista asioista, jotka teatterin ja taiteenteossa otetaan annettuina. Tämä antaa toiminnalle kriittistä voimaa ja itseluottamusta. Riisuttu estetiikka ja työskentelytapa vapauttavat keskittymään olennaiseen. Hakemaan maksimaalista kokemusta minimaalisin keinoin. Nälkäteatterin toimintaperiaatteet sattuivat vastaamaan täydelleen projektimme toteutustapaa.

Miten Toisissa tiloissa -esitysprojekti eroaa aikaisemmista teatteritöistäsi?

Ensinnäkin siinä että kysymyksessä ei ole ohjaus, näyttämöteos. Me emme esitä mitään vaan suoritamme yleisön läsnä ollessa joukon näyttämöllisiä kokeita. Jos tätä yrittää seurata teatterina, ei näe metsää puilta. Emme puhu mitään vaan korkeintaan äännelemme. Tyyli on luultavasti aika ainutlaatuinen.

Puhutte kollektiivisista harjoitteista, mitä ne käsittelevät?

Monet niistä ovat eräänlaisia metamorfooseja. Vierailimme toisissa, ihmiselle vieraisissa tiloissa. Havaintotapamme, joka perustuu ihmishahmon annettumuuteen, muuttuu. Ihmisen kohdalta aukeakkin portti muihin maailmoihin. Luodut tilat nojaavat tarkkaan ruumiin tekniikkaan. Vältämme hurmosta ja improilua.

Tämän projektin yhteydessä haluat kutsua itseäsi koollekutsujaksi, ei esimerkiksi ohjaajaksi. Miksi?

Esitystä ei ole tarkoitettu katsottavaksi mistään yhdestä näkökulmasta, katsojan ja/tai ohjaajan 'visiosta'. Yleisön katse,

suhtautumistapa esitettyyn, jätetään vapaasti kunkin määriteltäväksi. Yleisö-suhde on performanssin tai happeningin-omainen. Esitys itse kutsuu koolle joukon ihmisiä outojen kokemusten ääreen. Kaikkialla nykyteatterissa on koko ajan haasteena päästä eroon ohjaajasta. Teatteri ohjaajan taiteena, elävänä tauluna, nerollisena visiona, on ehdottomasti tiensä päässä. Me emme ole enää kiinnostuneita 'maailmankuvista' vaan niistä vapautumisesta.

Mikä on Toisissa tiloissa -nimen tausta?

Ensinnäkin se kertoo aika tarkalleen mistä on kysymys. Myös siinä mielessä, että esitys on periaatteessa tilasta riippumaton. Tähän asti olemme esittäneet aina eri tilassa ja parhaiten esitys on toiminut epäteatterillisessa ympäristössä, avarissa ja valoisissa julkisissa tiloissa. Toiseksi nimen vokaalien symmetria 'oi-io' muodostaa eräänlaisen matkan: 'toisissa' viettää kohden keskellä olevaa katkosta, josta taas 'tiloissa' palauttaa takaisin. Oliko se Leino joka puhui 'oudoista ovista'?

Voiko harjoitteilla määritellä jotain olennaista teatterista tai yhteiskunnasta?

Harjoitteet voivat merkitä eräänlaisia tuulahduksia paratiisista. Ne kertovat että toisenlainen yhteys ja kohtaamisen tapa ei ole ainoastaan joka hetki mahdollinen vaan että kysymyksessä on kokemuksemme aito ulottuvuus joka vaikuttaa joka hetki. Ne eivät tee vallitsevan todellisuuskäsityksen kanssa kompromissia, vaan haastavat sen kokonaisuudessaan. Saavutetuilla kokemuksilla on kiistämätön suvereeniutensa. Niiden voimaa on vaikea

VATTENFALL VIE NYKYTAIDETTA SUOMEN YLÄASTEILLE.

Akryylimaalus: tulevaisuuden arkeologinen löytö, noin 2000 vuodelta. Arto Törmänen

Ympäri Suomea kiertävä Kiasman kiertokoulu tekee nykytaidetta tutuksi myös siellä, mistä on taidemuseoiden kokoelmiin pitkä matka. Opettava kiertue tuo nuorten koulupäivään uutta energiaa ja saattaa vierailullaan sytyttää pysyvän kipinän nykytaiteeseen.

kiistää. Totta kai, jos kaikki tekisivät näitä harjoitteita, niin maailma muuttuisi! Korostamme harjoitteiden demokraattisuutta: ne ovat siinä määrin helppoja, että periaatteessa kuka tahansa osaisi tehdä ne.

Pyritkö tietoisesti kohti teatterin rituaaliluonnetta?

Rituaalisuus voi olla yksi tapa tarkastella asiaa, mutta on myös muita. Aina kun teatteri etsii uutta ja lähestyy rajojaan, se ei suinkaan kohtaa mitään kuiluja tai syövereitä, vaan epäteatterillisiä institutionaalisia määreitä, kuten juuri rituaali, kultti, terapia, terrori, leikki... Teatteritapahtuma virittyy yhteiskunnallisesti tällaisten määreiden väliin.

Miten koet yleisön läsnäolon harjoitteissa?

Kiasmassa teemme työtä sen eteen, ettei esittämämme voisi katsoa päältä. Kysymys on osallistumisesta tapahtumaan. Tilassa kohdataan sekä kauheita että kauniita ruumiita. Osanoton, metheksiksen, ulottuvuus on länsimaisessa teatterissa jäänyt aina jäljittelyyn, mimesiksen varjoon. Harjoitteissamme kuvitteellinen aktiivisuus valottuu erityisesti tältä osallistuvilta puoleltaan.

Olet teatterintekijä, minkälaisena näet teatterin tulevaisuuden?

Tässä nyt pyrin olemaan jonkin muun kuin teatterin tekijä. Teatteri operoi ihmisen ilmiöllä. Se taso on paitsi perinteisesti hyvin kontrolloitu, myös kenttänä vaikea uudistaa. Tuo vaikeus johtuu ilmiön läheisyydestä, vähäisestä väli-neellisyyden asteesta. Asian hitaus ja vaikeus on kuitenkin nähtävä antoisuuden käänköpuolena. Teatteri kykenee vielä halutessaan olemaan poikkeuksellisella tavalla haltuun-ottamaton taidemuoto.

Oma unelmasi teatterista?

On nyt tämän näköinen.

Riitta Aarniokoski

Nälkäteatteri Toisissa tiloissa

Ensiesitys 14.5. TeatteriNYT! -tapahtumassa
Muut esitykset 15., 18., 20., 21., 22.5.
Kiasma-teatteri

Liput 6/5 euroa.

HYVÄ LUOJA

Palvelut
kokonaisviestinnän hallintaan
ja
toimintaympäristön havainnointiin.

**Kokoamme päätöksenteon kannalta
oleellisen tiedon.
Sinä teet päätökset.**

Observer
Merimiehenkatu 36 D, 00150 Helsinki
puh. (09) 686 131
info@observer.fi | www.observer.fi

Ajattele kokonaisuutta.
MicroMedia
www.micromedia.fi

- b2b-päättäjäkohderyhmät • kohderyhmien suunnittelu ja -kartoitukset
- asiakasrekisterien tuoreutus ja ylläpito • asiakastietojen analysointi • asiakas-
- tyytyväisyyden/myynnin laadun seuranta • tietokantaratkaisut ja tietovarastot
- tulostuspalvelut • teleoperaatiot • myyntikäyntien buukkaus/Liidikone
- mainonnan suunnittelu ja toteutus • kontaktikanavien ja palautteiden hallinta
- postituspalvelut • markkinointimateriaalien logistiikka • b2b-suoramark-
- kinoinnin konsultointi, suunnittelu ja myynnin valmennus • soita 0800-0-5055!

Dagmar

www.dagmar.fi

BOOKS KIRJOJA BOOKS
KIRJOJA BOOKS KIRJOJA
BOOKS KIRJOJA BOOKS
KIRJOJA BOOKS KIR-
JOJA BOOKS KIRJOJA
BOOKS KIRJOJA
BOOKS KIRJOJA BOOKS
KIRJOJA BOOKS KIR-
JOJA BOOKS KIR-
JOJA BOOKS KIRJOJA
BOOKS KIRJOJA
BOOKS KIRJOJA BOOKS
KIRJOJA BOOKS KIR-
JOJA BOOKS KIRJOJA
BOOKS KIRJOJA BOOKS KIR-
JOJA BOOKS KIRJOJA BOOKS
KIRJOJA BOOKS KIRJOJA BOOKS KIRJOJA
BOOKS KIRJOJA BOOKS KIRJOJA BOOKS KIR-
JOJA BOOKS KIRJOJA BOOKS KIRJOJA
BOOKS KIRJOJA BOOKS KIRJOJA BOOKS
KIRJOJA BOOKS KIRJOJA BOOKS
KIRJOJA BOOKS KIRJOJA BOOKS
KIRJOJA BOOKS KIRJOJA BOOKS KIR-

Omissa maailmoissa
220 s. 42 e

arjen murtumia
- nykyaide ottaa kantaa
Kiasman kokoelmissa
130 s. 34 e

Heli Rekula
AUTIOMAA
teoksia vuosilta 1989-2004
152 s. 34 e

Kiasma-kauppa
puh (09) 1733 6505

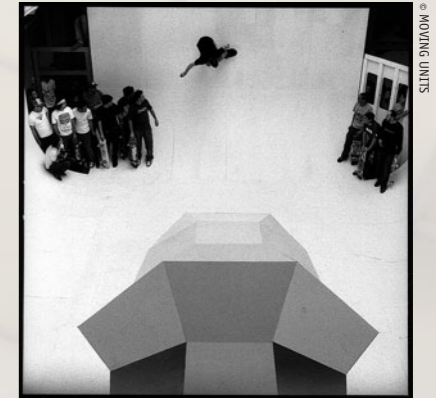
Tulossa

Ensin valtaamme museot

Ensin valtaamme museot -näyttely jatkaa Kiasma-teatterin urbaanin festivaalin teemoja visuaalisen kulttuurin parissa. Vuosittain järjestettävä URB-festivaali tarjoaa yleisölle katutanssia, hip hop -teatteria, graffitia, runoutta, elokuvia ja konsertteja. Festivaalin tapaan näyttely liikkuu taiteen ja populaarikulttuurin välimaastossa.

Ensin vallataan museot koostuu erilaisista visuaalisista ilmiöistä ja kulttuurisista poluista ja pyrkii lähestymään nuoruutta nuorten taiteilijoiden näkökulmasta. Taide-aitos muuttuu erilaisten ilmiöiden näyttämöksi. Hyppäykset ja yllättävät rinnastukset kulkevat näyttelyssä kuin kaupunkimaisessa labyrintissa konsanaan.

Yksi näyttelyn avaintöksistä on **Moving Units** -työryhmän teos *Skateable Sculpture*. Ryhmän teoksissa toiminnallisuus yhdistyy esteettisyyteen, fyysinen mielihyvä visuaaliseen mielihyvään. 'Skeittattavat veistokset' sijoittuvat haastavasti korkeataiteen ja populaarin urbaanin alakulttuurin välimaastoon. Keskeistä Moving Unitsin taiteilijoille on Suomessakin kiihkeänä käytävä keskustelu oikeudesta julkiseen tilaan, jota yhä enemmän ovat valtaamassa kaupalliset tai muut yksityiset tahot. Ensin vallataan museot -näyttelyssä ja erityisesti Moving Unitsin teoksessa ulkotila tuodaan sisätilaan. Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle rajattu kulttuuri ja mielentila nousevat samalla nykytaiteen julkiseen keskiöön. □

ENSIN VALTAAMME MUSEOT
10.9.–20.11.
Viides ja 4. kerros

Moving Units: Roby Shuall,
Rick Holland, Marcus Oakley

◀ 2 **Omissa maailmoissa** -näyttely sitoo toisen taiteen nykyaikaisen kontekstiin ja asettaa suomalaisen nykyaikaisen taiteen rinnakkain kansainvälisen outsider-taiteen kanssa.

◀ 8 **Banaalia, arkipäiväistä, ehkä tylsääkin – vai onko?**
"Tavanomaisen elämämme ja ympäristömme tarkastelu, näkökulmaa vähänkin muuttamalla, johtaa oivalluksiin ja oppimiseen. Näkökulmien löytämisessä taide tulee apuun" väittää kokoelmaintendentti Marja Sakari äänioppaassa.

11 Kiasman kesä

15 Tunteella ladattuja tiloja

Useissa ARS 06:ssa nähtävissä teoksissa on voimakas tunnelataus tai äärimmäistä visuaalista dramatiikkaa, monia uusia tarinoita synnyttäviä tulkinnan mahdollisuuksia.

◀ 16 Storm, eurooppalaisen break-tanssin ensipolvea

"Olen oppinut, että missä ikinä tanssitkaan on sinun tultava yhdeksi sen ympäristön kanssa, jossa olet."

◀ 18 TeatteriNYT! kokoaa yhteen esitystaiteen tekijöitä ja luo luontevan kohtaamispaikan yleisölle ja nykyteatterille.

23 Ensin valtaamme museot ▶

Kiasma-lehti | Julkaisija: Nykyaikainen museo | Vastaava toimittaja: tiedotuspäällikkö Piia Laita 09-1733 6507 | Toimitussihteeri: tiedottaja Päivi Oja 09-1733 6534 | Verkkototeutus: verkkomediasuunnittelija Justus Hyvärinen 09-1733 6532 | Toimituksen osoite: Kiasma, Nykyaikainen museo, Mannerheiminaukio 2, 00100 Helsinki | Puh. 09-173 361, Fax 09-1733 6503 | Internet: www.kiasma.fi | E-mail: kiasma-lehti@kiasma.fi | ISSN 1455-173X | Ulkoasu: Timo Vartiainen | Painopaikka: F.G. Lönnberg | Toimitus ei vastaa ohjelmisto-aikatauluihin tulleista muutoksista. | YHTEYSHENKILÖT | Museonjohtaja Tuula Karjalainen, Museonjohtajan assistentti Tuula Vuorio, 09-1733 6516, Fax 09-1733 6574 | Näyttelyt: erikoissuunnittelija Perttu Rastas 09-1733 6538 | Kiasma-teatteri: tuottaja Virve Sutinen 09-1733 6511 | Yhteistyöpäällikkö Markkinointi & sponsorointi Annukka Klänge 09-1733 6653 | Ulosvuokraukset, yritysyhteistyökoordinaattori Päivi Hilska, 09-1733 6668 | Opasvaraukset: 09-1733 6509 | Kiasman Ystävät ry 09-1733 6595 | Nykyaikainen museo Kiasma kuuluu Valtion taidemuseoon

HELSINGIN SANOMAT

VATTENFALL